

Νεοελληνικός Πολιτισμός

Ενότητα 6: Η εμπειρία του εκμοντερνισμού

Γρηγόρης Πασχαλίδης, Αναπληρωτής Καθηγητής
Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ
Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η εμπειρία το εκμοντερνισμού

Βασικά στοιχεία ενότητας

Το ζήτημα του εκμοντερνισμού

- Τέλη 19^{ου} αιώνα: Το ζήτημα ή δράμα του εκμοντερνισμού συνδέεται με έντονες εσωτερικές αντιπαραθέσεις.
- Όσο εξιδανικευμένη και καθηλωμένη στο παρελθόν είναι η αυτοεικόνα τόσο πιο δύσκολα συνδιαλέγεται με τα ζητήματα του εκάστοτε παρόντος.

Ενδυμασία - Συγκρούσεις

- Η ευρωπαϊκή ενδυμασία – σύγκρουση.
- Φραγκοφορεμένοι και τοπικές ενδυμασίες.
- Εθνοπρεπές και ευρωπαϊκό ντύσιμο σε συγκρουσιακή πορεία.

Εκσυγχρονισμός και έργα

- 1860 – 1880: Μεταμόρφωση Ευρωπαϊκής ηπείρου, η πρώτη φάση της Βιομηχανικής επανάστασης.
- Ελληνικά έργα: Σιδηροδρομική σύνδεση Αθήνας – Πειραιά, πρώτος δημόσιος φωτισμός.
- Προσπάθεια για συμπόρευση με τα τεκταινόμενα της Ευρώπης.
- Χαρίλαος Τρικούπης: το αίτημα για εκσυγχρονισμό, μεγάλα έργα αλλά και μεγάλα δάνεια.

Ανακατατάξεις και ανάπτυξη

- Πέφτει η κυβέρνηση Τρικούπη για πρώτη φορά (1885) – συνεχείς αλλαγές στην εξουσία.
- 1893: Η πρώτη πτώχευση και σταμάτημα της αναπτυξιακής πορείας.
- 1922: Αλλάζει δραματικά η σύνθεση της χώρας, αγροτική μεταρρύθμιση.
- Αύξηση της εσωτερικής αγοράς.
- 1923-1939: Ανάπτυξη, αύξηση βιομηχανικής παραγωγής, μεταμόρφωση της χώρας.

Ανοικοδόμηση μετά τον πόλεμο

- Σταματάει η ανάπτυξη λόγω του πολέμου του '40 και του εμφυλίου (1946-1949).
- 1950-1959: Ανοικοδόμηση: διπλασιασμός του επιπέδου που είχε φτάσει η χώρα το '39.
- Έως το 1964: για πρώτη φορά στο ΑΕΠ η βιομηχανία υποσκελίζει τον αγροτικό τομέα.

Η μετανάστευση

- Η εντυπωσιακή μετανάστευση (εξωτερική - εσωτερική).
- Την δεκαετία του 1950 κυρίως από τις αγροτικές περιοχές πάνε σε Ευρωπαϊκές χώρες.
- Η μετανάστευση σταματάει στη λήξη της δικτατορίας.
- 1946-76: Η χώρα χάνει 1 εκατ. κατοίκους και δυναμικό αλλά η ανάκαμψη συνεχίζεται.
- Η νομοθεσία της τσιμεντούπολης (μέσα δεκαετίας 1950).

Η μεταναστευτική κουλτούρα

- Πολλά τραγούδια, λογοτεχνικά κείμενα και κινηματογραφικά έργα αφορούν το παράπονο του μετανάστη.
- Μια άλλη κατηγορία πολιτισμικής παραγωγής εστιάζει στο πολιτισμικό σοκ του εσωτερικού μετανάστη, λ.χ. κωμωδίες στον κινηματογράφο, Χατζηχρήστος: εμβληματική φιγούρα.
- Το δράμα του εκμοντερνισμού περνά από τον κινηματογράφο της δεκαετίας του '60.

Ταινίες και γεφύρωση

- Άλλα θέματα των ταινιών της εποχής.
  - Ερωτικές σχέσεις και ρόλοι ανδρών-γυναικών.
  - Το θέμα της προσωπικής αυτονομίας και παράδοσης (π.χ. γονεϊκή εξουσία, προίκα, προξενιό).
- Ο ελληνικός κινηματογράφος της δεκαετίας του '60 επιτελεί ρόλο συνδιαλλακτικό: αναπαριστά και επιλύει τις πολιτισμικές συγκρούσεις, προάγει συμφιλιωτικά σενάρια, γεφυρώνει το χθες με το σήμερα, αμβλύνει κοινωνικές ανισότητες και εντάσεις.

Η κοινωνική μεταμόρφωση

- Σημαντικό κομμάτι των ταινιών πραγματεύονται τη ζωή στο διαμέρισμα.
- Καταναλωτισμός: Η απόκτηση-χρήση κοινόχρηστων συσκευών/αντικειμένων που συνθέτουν το «μοντέρνο» σπίτι.
- Η έννοια του εκμοντερνισμού εκκοσμικεύεται - εμπειρία του σύγχρονου τρόπου ζωής
- Στοιχεία κοινωνικής μεταμόρφωσης.

Θέματα ταινιών και λειτουργία

- Νέοι ρόλοι των φύλων.
- Μαζική είσοδος γυναικών στην αγορά εργασίας..
- Η κουλτούρα της νεολαίας: σενάριο συμφιλίωσης των γενεών.
- Βασικά θέματα ταινιών
  - Συνύπαρξη χθες-σήμερα, παράδοσης-μοντέρνου.
  - Προσφορά σεναρίων διαχείρισης των κρίσεων που προκαλεί η καθημερινότητα του μοντέρνου.

Η έλευση της τηλεόρασης

- Ο ερχομός της τηλεόρασης στα τέλη της δεκαετίας του '60.
- Δημοφιλείς εκπομπές/σειρές και θεματολογία.
- Συνέχιση θεμάτων από τον κινηματογράφο που συμβαίνει ακόμα και σήμερα.
- Ζητήματα ταυτότητας / αυτοπροσδιορισμού σε σχέση με την σύγκρουση γενεών/ηθών και τον διαρκή εκμοντερνισμό της ελληνικής κοινωνίας.
- Μετά τον κινηματογραφικό δράμα ο εκμοντερνισμός περνάει και στο τηλεοπτικό δράμα.

Η ιδέα της νοσταλγίας

- Δεκαετία '80: πρωτοεμφανίζεται το θέμα της νοσταλγίας.
- Ο εξωραϊσμός της παράδοσης και η αναζήτηση της αυθεντικότητας.
- Η μόδα για αντίκες και παραδοσιακά αντικείμενα / έθιμα.
- Παραδείγματα ταινιών, «Πως ήταν το χθες σε σχέση με το σήμερα».

Αποσπάσματα από το ντοκιμαντέρ *«Για πέντε διαμερίσματα και ένα μαγαζί»*

Για περισσότερα [εδώ](#)

Η διαχρονικότητα των θεμάτων

- Συζήτηση με τους φοιτητές.
- Δεκαετία του 80 – ανάπτυξη της βιντεοκασέτας.
- Η εποχή της ιδιωτικής τηλεόρασης:
Πολλαπλασιάζονται οι ευκαιρίες που έχει το κοινό για να δει πολλές ελληνικές ταινίες.
- Η διαχρονικότητα και η κλίμακα της απήχησης:
Επίκαιρα θέματα, ίδια σειρά βασικών συγκρούσεων και εντάσεων, εθνοκεντρικές αντιλήψεις.
- Το δράμα του εκμοντερνισμού εξακολουθεί να είναι στο επίκεντρο.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Γρηγόρης Πασχαλίδης.
«Νεοελληνικός Πολιτισμός. Η εμπειρία του εκμοντερνισμού». Έκδοση: 1.0.
Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS193/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: <Γιομελάκης Δημήτριος>
Θεσσαλονίκη, <Εαρινό Εξάμηνο 2013-2014>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

